

Verlos ons (nu eindelijk) van het landelijk verspreid dagblad

Mr. E.A. van Dooren en mr. J.C. Harms-Oosthoek*

Het vereiste om juridische informatie te delen door publicatie in een landelijk verspreid dagblad heeft diverse nadelen. Zo is onduidelijk welke dagbladen landelijk verspreid zijn, is het bereik beperkt en zijn advertenties duur. Publicatie in de Staatscourant, gecombineerd met een notificatie op een website biedt een centraler, toegankelijker en goedkoper alternatief.

1 Inleiding

In 1996 schreef Maatman een artikel in het *WPNR* met de titel: ‘Verlos ons van het landelijk verspreid dagblad!’¹ Daarin betoogt hij dat de aankondiging van een juridische fusie of splitsing in een landelijk verspreid dagblad schuldeisers onvoldoende in staat stelt hiervan kennis te nemen en (tijdig) verzet in te stellen. De kritiek van Maatman dat een landelijk verspreid dagblad geen toereikend middel is om informatie met grote groepen te delen, wordt in de literatuur breed onderschreven. En hoewel de wetgever ten aanzien van bepaalde wetsartikelen de voorwaarde van publicatie in een landelijk verspreid dagblad heeft geschrapt, blijft het een veelvuldig voorgeschreven vereiste in de wet.

In deze bijdrage staat de vraag centraal of het landelijk verspreid dagblad (in de huidige tijd) een geschikt medium is om informatie te delen met een groep waarvan de samenstelling onbekend is, op een manier waarbij de kans het grootst is dat degenen voor wie de informatie bestemd is hiervan op de hoogte raken. Daarnaast onderzoeken wij een mogelijk alternatief om te bezien of dit een publicatie in een landelijk verspreid dagblad kan vervangen.

2 Het delen van informatie via een landelijk verspreid dagblad

Wat opvalt als gekeken wordt naar de verschillende bepalingen in het BW waarin is voorgeschreven dat informatie moet worden gedeeld door middel van een publicatie in een dagblad, is dat enkel ten aanzien van ondernemingsrechtelijke onderwerpen is voorgeschreven dat dit moet gebeuren in een ‘landelijk verspreid dagblad’. Op andere plekken wordt bijvoorbeeld ver-

wezen naar publicaties in een ‘dagblad’,² een ‘veel gelezen dagblad’³ of een ‘nieuwsblad’.⁴ Aangezien deze bijdrage zich in het bijzonder richt op publicaties in een ‘landelijk verspreid dagblad’, laten wij deze andere vormen van publicatieverplichtingen verder buiten beschouwing.

De wet schrijft het publiceren van informatie in een landelijk verspreid dagblad voor in gevallen dat degenen voor wie de informatie is bedoeld niet individueel bekend zijn en de informatie dus niet direct aan hen kan worden medegedeeld. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

1. een mededeling van de dag en plaats van de betaalbaarstelling en de prijs inzake een uitkoop van aandelen, voor zover er houders zijn van de over te nemen aandelen van wie de uitkoper het adres niet kent;⁵
2. een aankondiging van een aandelenemissie bij een nv waarbij de zittende aandeelhouders gebruik kunnen maken van hun voorkeursrecht, tenzij alle aandelen op naam luiden en de aankondiging aan alle aandeelhouders schriftelijk geschiedt aan het door hen opgegeven adres;⁶
3. een aankondiging tot kapitaalvermindering bij een nv door de intrekking van aandelen of het verminderen van de nominale waarde;⁷
4. een aankondiging van een fusie of splitsing;⁸ en
5. een aankondiging tot beëindiging van de overblijvende aansprakelijkheid op grond van een (ingetrokken) 403-verklaring.⁹

2 Zie bijv. art. 1:86 lid 4 BW met betrekking tot de bekendmaking van een rechterlijke beschikking dat een echtgenoot niet aansprakelijk is voor bepaalde door de andere echtgenoot aangegane verbintenissen, of art. 3:27 lid 4 BW ten aanzien van een openbare oproeping van belanghebbenden met betrekking tot een eigendomsuitwijzing door de rechter.

3 Zie onder meer art. 4:225 lid 1 BW over de oproeping van onbekende erfgenamen bij de vereffening van een nalatenschap. Overigens komt ook in het ondernemingsrecht de term ‘veelgelezen dagblad’ terug; zie art. 2:41 lid 3 BW over een oproeping voor een algemene vergadering van een vereniging door haar leden.

4 Zie art. 7:908 lid 4 BW inzake de opzegging van een overeenkomst tot collectieve afwikkeling van massaschade.

5 Zie art. 2:92a lid 7, 2:201a lid 7 en 2:359c lid 8 BW. Houders van over te nemen aandelen van wie de uitkoper het adres wel kent, moeten schriftelijk worden ingelicht.

6 Zie art. 2:96a lid 4 BW.

7 Zie art. 2:100 lid 1 BW.

8 Zie art. 2:314 lid 3 en 2:334h lid 3 BW.

9 Zie art. 2:403 lid 3 sub c BW.

* Mr. E.A. van Dooren is advocaat en professional support lawyer bij Houthoff te Rotterdam. Mr. J.C. Harms-Oosthoek is partner en notaris bij Houthoff te Rotterdam.

1 R.H. Maatman, ‘Verlos ons van het landelijk verspreid dagblad!’, *WPNR* 1996, afl. 6250, p. 930-932.

In de drie laatste gevallen kunnen schuldeisers na de aankondiging gedurende een bepaalde periode verzet instellen.

Het idee is dus dat als het niet mogelijk is om informatie direct mede te delen aan partijen, deze in een landelijk verspreid dagblad wordt gepubliceerd, zodat de kans het grootst is dat degenen voor wie de informatie is bestemd hiervan alsnog kennisnemen. Een landelijk verspreid dagblad heeft verschillende eigenschappen waardoor informatie breed gedeeld kan worden. Wij noemen de, ons inziens, zes belangrijkste eigenschappen:

1. Door expliciet het medium van een landelijk verspreid dagblad aan te wijzen is de plek afgebakend waar informatie bekendgemaakt kan worden, waardoor derden gericht kunnen zoeken.
2. Uitgaven van landelijk verspreide dagbladen worden gearhiveerd en zijn daardoor na de dag van publicatie als naslagwerk toegankelijk.
3. Landelijk verspreide dagbladen worden in papieren vorm en online gepubliceerd, waardoor ze eenvoudig toegankelijk zijn.
4. Landelijk verspreide dagbladen worden vaak en regelmatig gepubliceerd – doorgaans zes dagen per week –, wat betekent dat degenen die de informatie moeten publiceren ruime mogelijkheden hebben om dit te doen en in beginsel zelf de datum kunnen kiezen waarop de informatie wordt gepubliceerd. Dit laatste is vooral van belang wanneer met de publicatie een juridische termijn aanvangt.¹⁰
5. Landelijk verspreide dagbladen worden gelezen door diverse groepen mensen – waaronder mensen van verschillende leeftijden, beroepsgroepen en sociale achtergronden – waardoor een breed scala aan mensen kan worden bereikt.
6. De informatie in een landelijk verspreid dagblad is (relatief) betrouwbaar, aangezien er moet worden betaald om een advertentie te plaatsen en deze door de redactie wordt gecontroleerd op inhoud en opmaak.

De keuze van de wetgever dat bepaalde informatie gedeeld moet worden via een landelijk verspreid dagblad is dus zeker niet onbegrijpelijk. Er zijn echter ook verschillende nadelen verbonden aan een landelijk verspreid dagblad. Ten eerste is het onduidelijk welke dagbladen kwalificeren als een ‘landelijk verspreid dagblad’. Voorts is het de vraag of landelijk verspreide dagbladen (tegenwoordig nog) voldoende worden gelezen om een effectief middel te zijn om informatie te delen. En tot slot is publicatie in een landelijk verspreid dagblad kostbaar. Hieronder gaan wij nader in op deze bezwaren.

3 Wat kwalificeert als een ‘landelijk verspreid dagblad’?

Noch de wet, noch de parlementaire geschiedenis, noch de jurisprudentie geeft een definitie van een landelijk verspreid dag-

blad. Hierdoor is het onduidelijk welke dagbladen als zodanig kwalificeren. Dit leidt in de eerste plaats tot onzekerheid bij degenen die wettelijk verplicht zijn tot het doen van een publicatie in een landelijk verspreid dagblad, aangezien er twijfel kan bestaan of aan dit vereiste is voldaan. Daarnaast is het voor degenen voor wie de informatie bestemd is niet duidelijk welke dagbladen ze moeten bijhouden.¹¹

Voor (een begin van) een antwoord op de vraag aan welke vereisten een landelijk verspreid dagblad moet voldoen, kan worden gekeken naar de jurisprudentie waarin is geoordeeld dat bepaalde dagbladen juist níet als zodanig kwalificeren. In 1993 oordeelt de Ondernemingskamer (hierna: OK) dat het *Nederlands Dagblad* geen landelijk verspreid dagblad is.¹² De OK wijst op de geringe oplage (in 1991) van 25.496 abonnees en een losse verkoop van 25 stuks per dag. Daarnaast overweegt zij dat het *Nederlands Dagblad* is gericht op een beperkte doelgroep in Nederland, namelijk lezers met een (orthodox) protestantse, katholieke of evangelische achtergrond.

Een tweede uitspraak waarin is geoordeeld dat een bepaald dagblad niet kwalificeert als een landelijk verspreid dagblad, is uit 2002 van de rechtbank 's-Hertogenbosch.¹³ Zij oordeelt dat het *Reformatorisch Dagblad* geen landelijk verspreid dagblad is omdat het (in 2001) een oplage had van slechts 57.810 abonnees en daarnaast enkele tientallen losse verkooppunten. Volgens de rechtbank betrof dit in vergelijking met andere in Nederland verspreide dagbladen een beperkte oplage. Daarnaast wijst de rechtbank erop dat het *Reformatorisch Dagblad* zich richt op lezers met een gereformeerde achtergrond en dat het met name in twee specifieke gebieden in Nederland wordt uitgebracht. Het oordeel dat het *Reformatorisch Dagblad* geen landelijk verspreid dagblad is, is in 2012 herhaald door de rechtbank Den Haag.¹⁴

Op basis van bovenstaande uitspraken zijn drie criteria te noemen waaraan een landelijk verspreid dagblad (ten minste) moet voldoen. Ten eerste moet het dagblad bedoeld zijn voor een algemeen publiek in Nederland en mag het niet gericht zijn op een specifieke groep. Daarnaast moet het dagblad in heel Nederland beschikbaar zijn, en tot slot moet het een grote oplage hebben. De Clercq en Koster omschrijven een landelijk verspreid dagblad op basis van bovenstaande uitspraken als een in Nederland verspreid dagblad met een grote oplage, zonder een bepaalde en beperkte kring van lezers.¹⁵

¹⁰ Zo kan een schuldeiser tot één maand na de aankondiging van een fusie in een landelijk verspreid dagblad hiertegen verzet instellen. Zie art. 2:314 lid 3 jo. art. 2:316 lid 2 BW.

¹¹ E.A. van Dooren, *De aansprakelijkheid op grond van een 403-verklaring* (diss. Utrecht; IVOR nr. 122), Deventer: Wolters Kluwer 2021/8.5.2.
¹² Hof Amsterdam (OK) 29 juli 1993, ECLI:NL:GHAMS:1993:AD1931, NJ 1994/132 (*Tecuwissen/Teletrade*), r.o. 3.14, 6.2 en 6.5.
¹³ Rb. 's-Hertogenbosch 21 februari 2002, ECLI:NL:RBSHE:2002:AD9620 (*Landis/Norted International*), r.o. 4.4.
¹⁴ Rb. 's-Gravenhage 23 mei 2012, ECLI:NL:RBSGR:2012:BW7215, JOR 2012/246, m.nt. Bulten, r.o. 4.4.
¹⁵ S. de Clercq & H. Koster, 'Waarheen met de digitale algemene vergadering?', *TvOB* 2020, afl. 6, p. 231 (voetnoot 22).

Met Ten Voorde zijn wij van mening dat naast bovengenoemde voorwaarden, ook van belang is dat een landelijk verspreid dagblad al enige tijd wordt uitgegeven in Nederland, zodat het algemeen bekend is, en dat de mogelijkheid moet bestaan om oude exemplaren van het dagblad in te zien.¹⁶

Daarnaast menen wij dat de rechtbank 's-Hertogenbosch in bovenstaande overweging ten onrechte belang hecht aan de 'relatieve' oplage van een dagblad. Of een dagblad een grotere of kleinere oplage heeft dan een ander dagblad is niet van belang. Van belang is of de 'absolute' oplage zodanig is dat de functie van een publicatie in een landelijk verspreid dagblad kan worden vervuld, namelijk dat informatie wordt gedeeld voor een groep waarvan de samenstelling onbekend is, op een manier waarbij de kans het grootst is dat degenen voor wie de informatie is bestemd hiervan op de hoogte raken. Tot slot merken wij ten aanzien van de oplage op dat (tegenwoordig) niet alleen de papieren oplage relevant is, maar ook het aantal personen dat het dagblad online leest via bijvoorbeeld de website of een app op de telefoon.¹⁷ Er kan daarom tegenwoordig beter worden gesproken over het 'bereik' van een dagblad.

Naast uitspraken waarin is geoordeeld dat bepaalde dagbladen niet kwalificeren als een landelijk verspreid dagblad, zijn er ook uitspraken waarin is geoordeeld dat een dagblad wél heeft te gelden als een landelijk verspreid dagblad. Zo is diverse malen geoordeeld dat *Trouw* een landelijk verspreid dagblad is.¹⁸ Ook ten aanzien van het *Algemeen Dagblad* en *Het Financieel Dagblad* is overwogen dat dit landelijk verspreide dagbladen zijn.¹⁹ Tot slot wijzen wij op A-G Loeb, die in zijn conclusie bij het arrest *Houtimport* overweegt dat *NRC* een landelijk verspreid dagblad is.²⁰ In al deze gevallen wordt echter niet genoemd welke vereisten er gelden voor een landelijk verspreid dagblad, en waarom deze dagbladen daar blijkbaar aan voldoen.

Wat uit bovenstaande uitspraken wel kan worden afgeleid, is dat de oplage niet doorslaggevend is bij de kwalificatie als een landelijk verspreid dagblad. Wij wijzen in dit kader op het onderzoek van Nationaal Media Onderzoek (NMO) naar het bereik van verschillende dagbladen in de periode van oktober 2023 tot en met september 2024.²¹ Uit dit onderzoek blijkt dat *Trouw* een kleiner bereik heeft (248.000) dan het *Noordhollands Dagblad* (266.000), *De Limburger* (271.000) en *De Gelderlander* (289.000). Ten aanzien van deze laatste drie zal waarschijnlijk niemand zeggen dat dit landelijk verspreide dagbladen zijn, aangezien zij specifiek gericht zijn op (mensen die wonen in) bepaalde regio's van Nederland. Dat een dagblad is gericht op het algemene publiek in Nederland is dus belangrijker dan de oplage.

Zaman, Van Eck en Roelofs merken op dat niet zeker is welke dagbladen een landelijk verspreid dagblad zijn, maar betogen dat *Trouw*, *NRC*, *Het Financieel Dagblad*, het *AD*, de *Volkskrant* en *De Telegraaf* in ieder geval als zodanig kwalificeren.²² Koster meent dat *Het Financieel Dagblad*, *Trouw*, *NRC*, de *Volkskrant* en *De Telegraaf* in ieder geval een landelijk verspreid dagblad zijn.²³ Totdat de Hoge Raad zich uitlaat over de vereisten voor een landelijk verspreid dagblad blijft echter onduidelijk welke dagbladen hier daadwerkelijk aan voldoen.

Zonder criteria om te bepalen wat een landelijk verspreid dagblad is, bestaat het risico dat wordt vastgehouden aan een aantal bekende dagbladen in Nederland en dat die daardoor automatisch als landelijk verspreid dagblad worden gezien. De praktijkervaring lijkt hier dus te bepalen welke dagbladen juridisch als landelijk verspreid dagblad kwalificeren zonder dat dit tussentijds heroverwogen lijkt te worden. Hierdoor blijft onduidelijk of is voldaan aan een verplichting tot publicatie in een landelijk verspreid dagblad, en waar derden een dergelijke publicatie kunnen vinden. Dit kan verstrekkende gevolgen hebben. In bovengenoemde uitspraak van de OK waarin is geoordeeld dat het *Nederlands Dagblad* geen landelijk verspreid dagblad is,²⁴ was daardoor niet voldaan aan het vereiste van art. 2:404 lid 3 sub c BW dat de aankondiging van het voornemen om de overblijvende aansprakelijkheid op grond van een (ingetrokken) 403-verklaring te beëindigen, moet worden gepubliceerd in een landelijk verspreid dagblad. Hierdoor bleef

16 H. ten Voorde, *Deponering, publicatie en verzet* (diss. Nijmegen; VDHI nr. 89), Deventer: Kluwer 2006, p. 95.

17 Van Dooren 2021/8.5.2.

18 Rb. Almelo 24 juni 2008, ECLI:NL:RBALM:2008:BD5521, r.o. 1; Rb. Rotterdam 16 april 2009, ECLI:NL:RBROT:2009:BI1676, r.o. 2.6; Rb. Rotterdam 15 januari 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:449, r.o. 2.6 en 4.1. Zie ook Rb. Rotterdam 29 september 2015, ECLI:NL:RBROT:2015:7610, *JOR* 2015/295, m.nt. Bartman (*Iemants/Hertel Bebeer*), r.o. 4.6, waar de rechtbank overweegt dat er is voldaan aan alle vereisten ex art. 2:404 lid 3 BW voor de beëindiging van de overblijvende aansprakelijkheid op grond van een (ingetrokken) 403-verklaring, behalve dat nog beoordeeld moet worden of het verzet van een schuldeiser gegrond is of niet. Dit houdt in dat naar het oordeel van de rechtbank (ook) is voldaan aan het vereiste dat een aankondiging van het voornemen van de beëindiging moet zijn gepubliceerd in een landelijk verspreid dagblad (art. 2:404 lid 3 sub c BW), waarmee zij impliciet bevestigt dat *Trouw* (r.o. 2.11) als zodanig kwalificeert.

19 Zie Rb. Den Haag 21 februari 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:2195, r.o. 1.2, respectievelijk Hof Amsterdam (OK) 14 januari 2020, ECLI:NL:GHAMS:2020:300, *JOR* 2020/33, m.nt. Josephus Jitta, r.o. 3.4.

20 A-G Loeb in nr. 1.2 van zijn conclusie bij HR 26 juni 1996, ECLI:NL:HR:1996:AD2577, *NJ* 1997/25, m.nt. Maeijer (*Houtimport*). De Hoge Raad gaat in zijn oordeel niet in op de kwalificatie van *NRC* als landelijk verspreid dagblad.

21 Zie www.nmodata.nl/printing/dagbladen-editie-print-replica (categorie: Bereik dagbladen editie (print + digitale replica) NPMM 2024-IV).

22 D.F.M.M. Zaman, G.C. van Eck & E.R. Roelofs, *Nationale en grensoverschrijdende juridische fusie & juridische splitsing van kapitaalvennootschappen. Een praktische, civielrechtelijke analyse*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2009, p. 73.

23 H. Koster, commentaar op art. 2:314 BW, in: W.J.M. van Veen (red.), *Groene Serie Rechtspersonen*, Deventer: Wolters Kluwer (online), aant. 4.

24 Hof Amsterdam (OK) 29 juli 1993, ECLI:NL:GHAMS:1993:AD1931, *NJ* 1994/132 (*Teeuwissen/Teletrade*), r.o. 3.14, 6.2 en 6.5.

de moedermaatschappij die de verklaring eerder had gedeponeerd aansprakelijk.²⁵

Uit een empirisch onderzoek van Ten Voorde naar diverse dagbladen in 1999, 2000 en 2004 blijkt dat toen publicaties werden geplaatst in *Trouw*, *NRC*, *de Volkskrant*, het *AD*, *De Telegraaf*, *Het Parool*, *Het Financieele Dagblad* en de *Staatscourant*.²⁶ Op basis van de bovengenoemde criteria voor een landelijk verspreid dagblad menen wij dat *Trouw*, *NRC*, *de Volkskrant*, het *AD* en *De Telegraaf* inderdaad als zodanig kwalificeren. Ons inziens valt echter te betwijfelen of *Het Parool*, *Het Financieele Dagblad* en de *Staatscourant* een landelijk verspreid dagblad zijn.²⁷

Naar onze mening is de *Staatscourant* onvoldoende bekend bij het grote publiek om als landelijk verspreid dagblad te gelden. Hoewel *Het Parool* en *Het Financieele Dagblad* wel algemeen bekend en beschikbaar zijn, en derden (online) oude exemplaren kunnen inzien, zijn ons inziens het bereik en de doelgroepen van deze kranten te beperkt om van een landelijk verspreid dagblad te spreken. Uit het eerdergenoemde onderzoek van NMO volgt dat *Het Parool* en *Het Financieele Dagblad* een bereik hebben van slechts 152.000, respectievelijk 125.000 personen per dag.²⁸ Dat is vergelijkbaar met het *Reformatisch Dagblad* (145.000), en aanzienlijk minder dan *Trouw* (248.000), *NRC* (377.000), *de Volkskrant* (613.000), *De Telegraaf* (702.000) en het *AD* (836.000).

Belangrijker dan het geringe bereik van *Het Parool* en *Het Financieele Dagblad* is dat zij een te beperkte doelgroep hebben. Ten aanzien van het *Nederlands Dagblad* en het *Reformatisch Dagblad* is mede geoordeeld dat deze geen landelijk verspreid dagblad zijn omdat zij gericht zijn op mensen met een specifieke religieuze achtergrond. Een dergelijke redenering is naar onze mening ook van toepassing als een dagblad in het bijzonder is gericht op mensen met een bepaalde culturele, sociaaleconomische of regionale achtergrond. *Het Parool* richt zich op nieuws en lezers uit (de omgeving van) Amsterdam.²⁹ De doelgroep van *Het Financieele Dagblad* bestaat voornamelijk uit ondernemers en mensen in het bedrijfsleven met bij-

zondere interesse in ondernemen, economie en technologie. FD Mediagroep verwijst in dit kader naar een ander onderzoek van NMO, waaruit blijkt dat ruim acht op de tien lezers van *Het Financieele Dagblad* tot de hoogste sociale klasse behoren.³⁰

Met betrekking tot *Het Financieele Dagblad* kan mogelijk tegen bovenstaande worden ingebracht dat zijn doelgroep voor een groot deel aansluit bij de mensen voor wie de informatie is bedoeld die door een publicatie in een landelijk verspreid dagblad bekend moet worden gemaakt. Het is goed denkbaar dat degenen tot wie een oproep voor een algemene vergadering van een nv³¹ of een aankondiging van een fusie of een splitsing³² is gericht *Het Financieele Dagblad* lezen. Hierdoor zou het 'effectieve bereik' van *Het Financieele Dagblad* mogelijk vergelijkbaar kunnen zijn met dat van bijvoorbeeld *De Telegraaf* – inhoudende dat het aantal mensen voor wie de informatie is bedoeld hiervan op de hoogte raakt, in beide gevallen vergelijkbaar is. Toch maakt dit ons inziens niet dat *Het Financieele Dagblad* juridisch kwalificeert als een landelijk verspreid dagblad, omdat van een deel van de mensen in Nederland redelijkerwijs niet verwacht kan worden dat zij van een dergelijke publicatie op de hoogte kunnen raken. Hoewel de informatie dus mogelijk wel evenveel mensen zou bereiken, maakt het feit dat dit grotendeels mensen uit een specifieke doelgroep zouden zijn, dat niet is voldaan aan het vereiste van een publicatie in een landelijk verspreid dagblad.

4 Het landelijk verspreid dagblad is onvoldoende effectief en onnodig kostbaar

Naast de kritiek dat onduidelijk is welke dagbladen kwalificeren als een landelijk verspreid dagblad, zijn er in de literatuur nog twee andere bezwaren genoemd tegen het landelijk verspreid dagblad als middel om informatie te delen met een

25 Opgemerkt zij dat de OK in casu oordeelt dat de moedermaatschappij de enig schuldeiser erop had moeten wijzen dat zij was begonnen met de procedure om de overblijvende aansprakelijkheid te beëindigen, en dat het beroep op de beëindiging daarom onaanvaardbaar was naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid. Aangezien niet aan alle vereisten voor de beëindiging is voldaan, kon de moedermaatschappij geen beroep doen op de beëindiging van de overblijvende aansprakelijkheid en kon een dergelijk beroep ook niet onaanvaardbaar zijn naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid. Zie E.C.A. Nass, *Groepsregime, jaarrekening en 403-aansprakelijkheid* (diss. Groningen; IVOR nr. 116), Deventer: Wolters Kluwer 2019/7.4.2, Van Dooren 2021/8.5.4 en Asser/Kroeze 2-I 2021/586.

26 Ten Voorde 2006, p. 215. Ten Voorde heeft niet onderzocht of ook in andere dagbladen publicaties zijn geplaatst.

27 Zie Ten Voorde 2006, p. 217, die opmerkt dat *Het Parool* geen landelijk verspreid dagblad is.

28 Zie www.nmodata.nl/printing/dagbladen-editie-print-replica (categorie: Bereik dagbladen editie (print + digitale replica) NPM 2024-IV).

29 Zie www.dpgmediagroup.com/nl-NL/hetparool.

30 Zie www.fdmg.nl/nieuws/het-fd-ijzersterk-in-doelgroep-25-59-jaar-ab1/.

31 Zie art. 2:113 lid 2 BW.

32 Zie art. 2:314 lid 3 en 2:334b lid 3 BW.

groep waarvan de samenstelling onbekend is.³³ Ten eerste zijn er weinig partijen die dagelijks alle landelijk verspreide dagbladen (laten) bijhouden, waardoor informatie niet of nauwelijks terechtkomt bij degenen voor wie deze is bestemd. Een landelijk verspreid dagblad is dus onvoldoende 'effectief' om de desbetreffende informatie te delen. Daarnaast wordt gewezen op de hoge kosten voor het plaatsen van een advertentie in een landelijk verspreid dagblad.

Ook de minister heeft in de parlementaire geschiedenis op bovenstaande bezwaren gewezen. In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel ter bevordering van het gebruik van elektronische communicatiemiddelen bij de besluitvorming in rechtspersonen wijst de minister op de oproeping voor een algemene vergadering door middel van publicatie in een landelijk verspreid dagblad.³⁴ De minister merkt op dat niet altijd duidelijk is in welk dagblad de oproep wordt geplaatst, waardoor constant verschillende kranten moeten worden bijgehouden. Daarnaast wijst de minister op de kosten voor het plaatsen van een advertentie in een landelijk verspreid dagblad.³⁵

Voorts blijkt ook uit het wetgevingsproces inzake de Wet implementatie richtlijn grensoverschrijdende omzettingen, fusies en splitsingen dat de minister bovengenoemde bezwaren ten aanzien van een publicatie in een landelijk verspreid dagblad onderkent. In het voorontwerp dat ter consultatie is aangeboden, was een verplichting opgenomen dat een grensoverschrijdende fusie, splitsing of omzetting moest worden aangekondigd in een landelijk verspreid dagblad. Deze verplichting is in

het uiteindelijke wetsvoorstel komen te vervallen. De minister verklaart dat deze wijziging is doorgevoerd omdat verschillende respondenten in de consultatie erop hadden gewezen dat het voor schuldeisers van de herstructurerende vennootschap(en) eenvoudiger is om één medium (de *Staatscourant*) te volgen dan verschillende dagbladen in de gaten te moeten houden.³⁶ Daarnaast wezen zij erop dat een publicatie in de *Staatscourant* aanzienlijk minder kostbaar is dan een publicatie in een landelijk verspreid dagblad.

Wat betreft de (on)waarschijnlijkheid dat informatie die door middel van een publicatie in een landelijk verspreid dagblad wordt verspreid, terechtkomt bij iemand voor wie deze is bedoeld, kan worden gewezen op het eerdergenoemde empirisch onderzoek van Ten Voorde. Hij heeft in 2000 navraag gedaan bij bestuurders van rechtspersonen in hoeverre zij landelijk verspreide dagbladen bijhouden om te controleren of daar relevante meldingen in staan.³⁷ Van de 136 bestuurders die hebben gereageerd, liet 92,6% weten dat het bijhouden van dagbladen geen deel uitmaakt van het debiteurenbeheer, bij 5,1% gebeurde het incidenteel, en bij 2,2% werd dit systematisch gedaan. Illustratief voor hoe moeilijk het is om iedere dag in alle landelijk verspreide dagbladen alle notificaties te signaleren, is dat Ten Voorde zelf opmerkt dat niet valt uit te sluiten dat hij publicaties over het hoofd heeft gezien bij het bijhouden van de verschillende dagbladen voor zijn onderzoek.³⁸ Ten Voorde wijst erop dat het per dagblad verschilt op welke plek de advertenties worden geplaatst, dat het regelmatig voorkomt dat de advertenties zijn verspreid over verschillende pagina's van het dagblad (ook al is het gezien het aantal en de omvang van de advertenties niet nodig om ze op verschillende pagina's te plaatsen), en dat de koppen van de advertenties soms niet duidelijk weergegeven waar deze over gaan. Kortom, het signaleren van alle publicaties is een uitdaging, zelfs voor degenen die hier bewust mee bezig zijn.

Met betrekking tot bovengenoemd bezwaar inzake de kosten van het delen van informatie door middel van een landelijk verspreid dagblad kan in de eerste plaats worden gewezen op de advertentiekosten. Een advertentie van een kwart pagina in *NRC*, *de Volkskrant*, *De Telegraaf* of het *AD* kost ongeveer € 10.000 (excl. btw). De kosten voor een dergelijke advertentie bij *Trouw* zijn iets minder dan een derde daarvan.³⁹ Maar niet alleen degene die de advertentie plaatst, maakt kosten. Ook de partijen die de landelijk verspreide dagbladen bijhouden, maken hiervoor kosten. Allereerst de abonnementskosten van de verschillende dagbladen, maar daarnaast ook de arbeidskosten voor de persoon die de dagbladen moet doorneemen. Ten Voorde merkt op dat hij voor zijn empirisch onderzoek – waarbij hij in totaal acht (landelijk verspreide) dagbla-

33 Maatman 1996, p. 931; F.K. Buijn, R. Nieuwdorp & P.H.M. Simonis, *Splitsing van rechtspersonen*, Deventer: W.E.J. Tjeenk Willink 1996, p. 80; H. Koster, 'Leidt de verkorte verjaringstermijn van aansprakelijkheid in het wetsvoorstel personenvennootschappen tot onacceptabele ongelijkheid?', *Ondernemingsrecht* 2005/50, voetnoot 34; R.H. Maatman, 'Commissie Modernisering Beleggingsinstellingen: transparantie en governance', *Ondernemingsrecht* 2005/42, par. 4.a; M.A. Verbrugh, *Structuurwijzigingen bij kapitaalvennootschappen en de positie van schuldeisers* (diss. Rotterdam; IVOR nr. 58), Deventer: Kluwer 2007, p. 68; H. ten Voorde, 'Drie stellingen. Deponering, publicatie en verzet', *WPNR* 2007, afl. 6703, p. 244-245; G.C. van Eck & E.R. Roelofs, 'Richtlijn 2009/109/EG tot wijziging van de Tweede, Derde, Zesde en Tiende richtlijn en het Wetsvoorstel 32 038', *Ondernemingsrecht* 2010/18, par. 3.4; M.A. Verbrugh, 'Wijziging van Boek 2 BW ter uitvoering van Richtlijn 2009/109/EG inzake (grensoverschrijdende) juridische fusies en splitsingen', *Ondernemingsrecht* 2011/44, par. 2; H. Koster, 'Enkele gedachten over de ontbinding van rechtspersonen', *WPNR* 2017, afl. 7162, p. 688; J. van der Kraan, 'De groepsvrijstelling van art. 2:403 BW, enkele actualiteiten en aandachtspunten', *TOP* 2018/165, p. 33; De Clercq & Koster 2020, p. 236; M.J.L.A.M. Zilliken-Loos, Q.M.J.A. Crul & T.A. Schriemer, 'De nieuwe juridische jas voor de maatschappelijke onderneming komt eraan: de BVm', *MvO* 2021, afl. 3-4, p. 117; Van Dooren 2021/8.5.2; P.J. Exel & G.J.C. Rensen, 'Grensoverschrijdende fusie volgens het Voorontwerp grensoverschrijdende mobiliteit', *Ondernemingsrecht* 2022/61, p. 383; E.C.H.J. Lokin, G.J.C. Rensen, N.S. Bosma & G.J.A. Hummels, Consultatiereactie van de Universiteit Utrecht op 'De aanzet voor een wettelijke regeling voor een besloten vennootschap met maatschappelijk doel (BVm)', 2021, p. 18 (zie www.internetconsultatie.nl/bvm/reacties).

34 *Kamerstukken II* 2004/05, 30019, nr. 3, p. 11-12 (MvT).

35 *Kamerstukken II* 2004/05, 30019, nr. 3, p. 6 (MvT).

36 *Kamerstukken II* 2022/23, 36267, nr. 3, p. 23-24 (MvT).

37 Ten Voorde 2006, p. 233.

38 Ten Voorde 2006, p. 214.

39 Zie www.advertentiegroothandel.nl/adverteren-in-de-krant/alle-kranten voor de advertentiekosten bij de verschillende dagbladen. Prijs per 18 april 2025.

den bijhield – ongeveer een uur per dag besteedde aan het doornemen van de dagbladen.⁴⁰ Hij denkt dat het voor de partijen waarvoor de informatie is bedoeld waarschijnlijk langer duurt om de dagbladen door te nemen. Ten Voorde hoefde namelijk alleen de publicaties te signaleren, terwijl deze partijen ook moeten controleren of de gepubliceerde informatie voor hen relevant is – bijvoorbeeld door na te gaan of de informatie afkomstig is van een schuldenaar (of een met die schuldenaar in een groep verbonden relevante partij).

5 Staatscourant en website als alternatief voor het landelijk verspreid dagblad

Hierboven is gewezen op drie kritiekpunten ten aanzien van een landelijk verspreid dagblad als middel om informatie te delen met een groep waarvan de samenstelling niet bekend is: het is onduidelijk wat als landelijk verspreid dagblad kwalificeert, het is onvoldoende effectief, en het is kostbaar. Dit roept de vraag op of er een alternatief is waarbij deze bezwaren worden gemitigeerd, zonder dat het afbreuk doet aan de positieve eigenschappen van een landelijk verspreid dagblad, die wij in paragraaf 2 hebben genoemd.

Verschillende auteurs hebben de *Staatscourant* aangedragen als alternatief voor het landelijk verspreid dagblad.⁴¹ Een voordeel van de *Staatscourant* is dat er één duidelijk loket is waar alle informatie gepubliceerd en gevonden kan worden.⁴² Daarnaast is van belang dat de *Staatscourant* iedere dag wordt uitgegeven, en dat alle publicaties worden gearchiveerd en kosteloos zonder abonnement online zijn te raadplegen.⁴³ Navraag leert dat publicaties digitaal kunnen worden aangeleverd en dat deze uiterlijk twee werkdagen later worden gepubliceerd. Dit laatste betekent dat informatie snel kan worden gepubliceerd, zodat rekening kan worden gehouden met een eventuele juridische termijn die met de publicatie aanvangt.

Evenals bij een landelijk verspreid dagblad worden de bij de *Staatscourant* aangeleverde stukken gecontroleerd op inhoud en opmaak. Er hoeft niet te worden betaald voor een publicatie in de *Staatscourant*. Dit laatste zou het voor derden eenvoudiger maken om ten onrechte uit naam van een ander iets te publiceren – wat de betrouwbaarheid zou schaden –, maar dit wordt ondervangen doordat een partij zich moet identificeren voordat deze een publicatie bij de *Staatscourant* kan aanleveren.

Met betrekking tot de ‘effectiviteit’ van de *Staatscourant* is niet met zekerheid te zeggen of in vergelijking met een landelijk verspreid dagblad beter of minder goed informatie gedeeld kan worden met groepen waarvan de samenstelling onbekend is. Wij wijzen op twee voordelen en een nadeel. Een eerste voordeel is dat de *Staatscourant* een groter bereik heeft dan een papieren dagblad, omdat het online en kosteloos is te raadplegen. Voor mensen zonder (eigen) internettoegang geldt dat er tegenwoordig veel openbare gelegenheden zijn waar zij op het internet kunnen gaan. Weliswaar zijn landelijk verspreide dagbladen óók online in te zien, maar daarvoor moet een betaald abonnement worden afgesloten.

Een tweede voordeel is dat bij de *Staatscourant* automatische attenderingen kunnen worden ingesteld, inhoudende dat het mogelijk is om je te abonneren op zoektermen – bijvoorbeeld de naam van een contractspartij of schuldenaar – waarbij je een notificatie ontvangt als er een publicatie verschijnt die aan de zoektermen voldoet.⁴⁴ Bij landelijk verspreide dagbladen bestaat deze optie vaak ook, maar opnieuw alleen als er een (betaald) abonnement bij het desbetreffende dagblad is afgesloten.

Een nadeel van de *Staatscourant* qua effectiviteit ziet op ‘toevallige attenderingen’. Daarmee bedoelen we dat iemand die een landelijk dagblad leest toevallig een publicatie tegenkomt die voor deze persoon relevant is, zonder dat deze persoon daarnaar op zoek was. Een van de eigenschappen van een landelijk verspreid dagblad, waar wij in paragraaf 2 op hebben gewezen, is dat diverse groepen mensen dit lezen, waardoor een breed scala aan personen kan worden bereikt. Dit brengt mee dat de kans bestaat dat iemand voor wie de informatie is bedoeld dit toevallig tegenkomt, terwijl deze persoon daar niet naar op zoek is. Een dergelijke toevallige attendering is niet waarschijnlijk bij de *Staatscourant*.

Wij menen dat het gemis van toevallige attenderingen bij de *Staatscourant* kan worden ondervangen door in aanvulling op een publicatie in de *Staatscourant* ook een bericht te plaatsen op de website van de partij die de informatie deelt.⁴⁵ Dit bericht zou dan op een afzonderlijk en als zodanig herkenbaar gedeelte van de website moeten worden geplaatst – zoals de minister ook heeft overwogen ten aanzien van een oproeping voor een algemene vergadering van een nv.⁴⁶ Daarnaast menen wij dat indien een partij geen eigen website heeft omdat zij deel uitmaakt van een groep met een overkoepelende website, of dat de eigen website niet bekend is bij het publiek – bijvoor-

⁴⁰ Ten Voorde 2006, p. 223-224.

⁴¹ Zie Maatman 1996, p. 932, Verbrugh 2007, p. 431 en 433, en Van Eck & Roelofs 2010, par. 3, die dit betogen in het kader van een aankondiging van een fusie of splitsing.

⁴² Maatman 1996, p. 932; Verbrugh 2007, p. 431 en 433. Ook de minister heeft in het kader van een wetswijziging ten aanzien van bekendmakingen aan personen zonder bekende woon- of verblijfplaats gewezen op de toegankelijkheid van de *Staatscourant*. Zie *Kamerstukken II* 2013/14, 33956, nr. 3, p. 2-3 (MvT).

⁴³ Zie art. 1 lid 2 Bekendmakingswet en www.officielebekendmakingen.nl/staatscourant. Zie ook G.J.C. Lekkerkerker, ‘Niet ieder dagblad dat in het hele land gelezen wordt, is een “landelijk verspreid dagblad”’, *JBN* 1993/11 en *Kamerstukken II* 2013/14, 33956, nr. 3, p. 2-3 (MvT).

⁴⁴ Exel & Rensen 2022, par. 4.4. Zie voor de mogelijkheid om automatische attenderingen in te stellen www.officielebekendmakingen.nl/mijnabonnementen.

⁴⁵ Zie H. Koster, *De Nederlandse juridische splitsing in Europees en rechtsvergelijkend perspectief* (diss. Rotterdam; IVOR nr. 68), Deventer: Kluwer 2009, p. 374 en De Clercq & Koster 2020, p. 236, die pleiten voor vervanging van een publicatie in een landelijk verspreid dagblad door een bericht op de website in het kader van een juridische splitsing, respectievelijk een aankondiging van een algemene vergadering bij een nv.

⁴⁶ *Kamerstukken II* 2004/05, 30019, nr. 7, p. 3 (NV).

beeld bij werkmaatschappijen in een concern – de informatie (ook) op de overkoepelende website van de moedermaatschappij moet worden geplaatst.

Met het plaatsen van een bericht op de website wordt ook tegemoetgekomen aan een mogelijk bezwaar tegen het vervangen van het landelijk verspreid dagblad door de *Staatscourant*, dat laatstgenoemde (nog) onvoldoende bekend is bij het grote publiek – wij hebben dit eerder genoemd als reden waarom de *Staatscourant* naar onze mening niet kwalificeert als een landelijk verspreid dagblad.

Resumerend menen wij dat een publicatie in de *Staatscourant* in combinatie met een bericht op de (overkoepelende) website van de (moedermaatschappij van de) partij die de informatie deelt, een goed alternatief is voor een publicatie in een landelijk verspreid dagblad. Deze combinatie biedt dezelfde voordelen als een landelijk verspreid dagblad, terwijl de nadelen worden gemitigeerd. Voor de praktijk hoeft deze wijziging ook niet bezwaarlijk te zijn, nu de wet op verschillende plekken al een publicatie in de *Staatscourant*⁴⁷ of op de website⁴⁸ voorschrijft.

6 Conclusie

Op verschillende plaatsen in de wet is voorgeschreven dat wanneer informatie gedeeld moet worden met groepen waarvan de samenstelling niet bekend is, deze informatie gepubliceerd moet worden in een landelijk verspreid dagblad, zodat de kans het grootst is dat degenen voor wie de informatie is bestemd hiervan alsnog kennisnemen. In deze bijdrage hebben wij gewezen op verschillende nadelen ten aanzien van publicaties in een landelijk verspreid dagblad. Ten eerste is onbekend welke dagbladen kwalificeren als een ‘landelijk verspreid dagblad’, waardoor er discussie kan ontstaan of aan het publicatievereiste is voldaan, en het voor derden onduidelijk is waar ze de informatie kunnen vinden. Daarnaast kan worden betwijfeld of landelijk verspreide dagbladen (tegenwoordig nog) een voldoende effectief middel zijn om informatie te delen. Tot slot is een publicatie in een landelijk verspreid dagblad kostbaar.

Wij hebben betoogd dat het vereiste van publicatie in een landelijk verspreid dagblad moet worden vervangen door een publicatie in de *Staatscourant* in combinatie met een bericht op de (overkoepelende) website van de (moedermaatschappij van de) partij die de informatie deelt. Publicatie in de *Staatscourant* heeft als voordeel dat er één duidelijk loket is waar alle informatie gepubliceerd en gevonden kan worden. Daarnaast is publicatie in, en toegang tot, de *Staatscourant* voor iedereen

online kosteloos beschikbaar. Voorts kent de *Staatscourant* de mogelijkheid om kosteloos attenderingen te ontvangen op basis van zoektermen.

Een nadeel van de *Staatscourant* ten opzichte van een landelijk verspreid dagblad is dat er waarschijnlijk minder toevallige attenderingen zullen zijn, inhoudende dat iemand minder snel per toeval een relevante publicatie tegenkomt, terwijl deze persoon daar niet naar op zoek was. Wij menen dat dit bezwaar wordt ondervangen door naast de publicatie in de *Staatscourant* tevens een bericht te plaatsen op de website van de partij die de informatie deelt en/of de overkoepelende website van haar moedermaatschappij.

⁴⁷ Zie bijv. art. 2:333e lid 3 BW, op grond waarvan een grensoverschrijdende fusie moet worden aangekondigd in de *Staatscourant*.

⁴⁸ Op grond van art. 2:113 lid 6 BW moet een oproeping voor een algemene vergadering van een beursgenoteerde nv op de website van de vennootschap worden gedaan. Zie L. Lennarts, Artikel 2:113 BW, in: H.B. Krans, C.J.J.M. Stolker & W.L. Valk (red.), *Tekst & Commentaar Burgerlijk Wetboek*, Deventer: Wolters Kluwer (online), aant. 3.